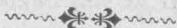

ρεύματα τοῦ ποταμοῦ ἀκλόνητος καὶ στερεά, παρέχουσα ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τοὺς διαβάτας.

ΒΑ. ΣΚΟΡΔΕΛΗΣ.

Τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ διασημοῦ γερμανοῦ ἱατροῦ καὶ καθηγητοῦ ἐν Μονάχῳ κ. Νουσβάουμ πραγματευόμενον διὰ σαφειᾶς τοῦ ὅρου ζητήματα γενικοῦ ἐνδιαφέροντος μετεφράσθη ἐκ νεωτέρου τεύχους τοῦ ἐγκρίτου περιοδικοῦ *Vom Fels Zum Meer*.

ΠΟΘΕΝ ΚΥΡΙΩΣ ΠΗΓΑΖΟΥΣΙΝ ΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ

Ὅταν γνωρίζωμεν τὰ αἷτια μιᾶς τινος ἀσθενείας, εὐκολώτερον ἢμποροῦμεν νὰ προφυλαχθῶμεν ἐκ ταύτης, συχνάκις δ' εὐρίσκομεν καὶ τὰ μέσα, ὅπως τὴν καταπολεμήσωμεν. Ἀκριβῶς ὑπὸ ταύτην τὴν ἔποψιν ἐγένοντο αἱ μεγάλοιτεροι πρόδοι κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ἀνεκαλύφθησαν μετὰ βεβαιότητος τὰ ἀληθῆ αἷτια πολλῶν καὶ ἐπικινδύνων νοσημάτων, τὰ ὅποια τοιοιτοτρόπως ἔμαθον οἱ ἄνθρωποι πῶς νὰ τ' ἀποφεύγουν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ τὰ περιορίζουν.

Πολλαὶ ἀσθενεῖαι χρονολογοῦνται ἐκ γενετῆς, ἢ μεταδίδονται ὑπὸ τῶν γονέων εἰς τὰ τέκνα. Εἶνε τῇ ἀληθείᾳ ἄξιον ἀπορίας πῶς τὸ παιδίον τόσον πολλὰ πράγματα κληρονομῇ παρὰ τῶν γονέων του, ἐν ᾧ τὸ μῦρον, τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἐκπορευόμενον, εἶνε μικροσκοπικόν τι μόνον καὶ εἰς τοὺς ἀόπλους ὀφθαλμούς μας ἀόρατον στίγμα.

Καὶ αὐτὰ τὰ μᾶλλον ἰσχυρὰ μεγεθυντικὰ ὄργανα εἶνε ἀνίκανα νὰ εὕρωσιν ἐπὶ τοῦ στίγματος τούτου καμμίαν ὁμοιότητα πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. Καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ θαυμάζωμεν, ὅτι τὰ παιδιὰ κληρονομοῦν ὄχι μόνον μορφήν καὶ μέγεθος, ὄχι μόνον ῥίνα καὶ ὀφθαλμούς καὶ πολλὰς ἄλλας ὁρατὰς ὁμοιότητας, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸ μικρὸν στίγμα, εἰς οὗ τὴν μὲρῶσιν συνευγράθησαν ὅτε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, ἔχει μάλιστα ὅμοιον χαρακτήρα, ὁμοίαν ιδιότητος καὶ συνηθείας, ὁμοίαν ἀρετὰς καὶ κακίας, προσέτι δὲ καὶ ὁμοίαν ἀσθενείας πρὸς τοὺς γονεῖς του.

Πολλάκις ἠθέλησαν τὰς διαφορὰς ἐξεῖς, ἅς τὰ παιδιὰ ἐκληρονόμησαν παρὰ τῶν γονέων των ν' ἀποδώσουν εἰς τὸ μιμητικὸν τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν τὰ παιδιὰ ἀγαπῶσιν ὑπερβαλλόντως τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα των, ἀπομιμῶνται αὐτοὺς εἰς ὅλας των τὰς ἐξεῖς. Γελῶσιν ὅπως γελῶσιν οἱ γονεῖς των, τρώγουσιν ὅπως τρώγουν οἱ γονεῖς των, βήχουν ὅπως αὐτοὶ καὶ αἱ ἄλλαι των κινήσεις δὲν διαφέρουν παντάπασι ἀπὸ τὰς κινήσεις τῶν γονέων των.

Ἰσως ἐντεῦθεν ἔλαβον πολλοὶ ἀφορμὴν καὶ

εἶπον, ὅτι δύο σύζυγοι, ἀγαπώμενοι ἀμοιβαίως καθ' ὑπερβολήν, ὁμοιάζουν πρὸς ἀλλήλους μετὰ δεκαετῇ συμβίωσιν. Ὅταν ἡ γυνὴ ἀγαπᾷ τὸν ἄνδρα της, τῇ ἀρέσκει ὁ τρόπος τοῦ καθ' ὃν τρώγει, καθ' ὃν ὁμιλεῖ, καθ' ὃν γράφει, καθ' ὃν γελᾷ, τῇ ἀρέσκει τέλος πάντων πᾶσά του συνηθεία καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸν μιμηθῇ καὶ αὐτὴ ἐν πᾶσι. Ἀλλ' ἐκ πάσης κινήσεως τοῦ προσώπου, τὴν ὁποίαν ἐπαναλαμβάνομεν συχνά, ἀπομένει καὶ μικρὸν τι ἔχνος, τοῦτο δὲ παράγει βαθμὴν καὶ κατ' ὀλίγον τὴν ὁμοιότητα. Αἱ φιλάρεσκοι γαλλίδες πάντα κόπον καταβάλλουν νὰ μὴ θυμώσουν ποτέ, λέγουν δέ, ὅτι ὁ θυμὸς ἀσχημίζει τὸ πρόσωπον καὶ ὅταν τις συχνὰ θυμῶν, ἀποκτᾷ ἐπὶ τέλους εἰς τὸ πρόσωπόν του εὐδιάκριτα τὰ σημεῖα τῆς ἀσχημίας.

Καὶ πρὸ χιλιᾶδων ἐτῶν γνωστὴ ἦτο ἡ ἐπίδρασις τοῦ μιμητικοῦ ὁρμεμφύτου, οὐχ ἥττον δὲ καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν γονέων ἐπὶ τὰ τέκνα. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον τὴν συνηθειαν ἐν τοῖς δώμασι τῶν γυναικῶν των νὰ τοποθετῶσιν ὠραῖα ἀγάλματα καὶ ὠραίας εἰκόνας, ἅς βλέπουσαι ἐκεῖναι συχνὰ θὰ τὰς ἀπεμιμοῦντο καὶ τοὺς χαρακτῆρας των θὰ μετεβίβαζον καὶ ἐπὶ τὰ ἴδια των τέκνα.

Ἐν τούτοις δὲν γίνονται πάντοτε ἐξ ἀπομιμήσεως τὰ παιδιὰ ὅμοια πρὸς τοὺς γονεῖς των, διότι συχνάκις ὅλοι των αἱ συνηθείαι δύνανται νὰ εἶνε ἔμφυτοι.

Ἵπάρχουν πολλὰ παραδείγματα, ἐξ ὧν μανθάνομεν, ὅτι τὰ παιδιὰ κέκτνται ὅλας τὰς ἐξεῖς, ὅλας τὰς ἀρετὰς καὶ ὅλας τὰς κακίας τῶν γονέων των, χωρὶς οὐδέποτε νὰ τοὺς ἔχωσι καὶ ἰδῇ διότι εὐρίσκοντο ἐν τοῖς σπαραγμοῖς ὅτε ἀπέθανον οἱ γονεῖς των, ἐν ἡλικίᾳ δηλαδὴ, καθ' ἣν οὐδὲ λόγος καὶ δύνανται νὰ γίνῃ περὶ ἀπομιμήσεως καὶ καθ' ἣν πᾶσαν ιδιότητα πρέπει νὰ θεωρῶμεν αὐτόχροημα ἔμφυτον.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν τὸ μικρὸν ἐκεῖνο καὶ ἀόρατον σημεῖον, τὸ ἐλάχιστον ἐκεῖνο μῦρον, τὸ ὁποῖον φέρει τὸ παιδίον παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐγκρύπτει ἐν ἑαυτῷ καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς συνηθείας τοῦ γεννήτορος, τὰς σωματικὰς του καὶ πνευματικὰς ιδιότητας, βεβαίως δὲν πρέπει ν' ἀπορῶμεν ἐὰν φέρῃ παρὰ τῶν γονέων καὶ τὴν προδιάθεσιν πρὸς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἀσθενείαν. Κληρονομοῦσι λοιπὸν τὰ παιδιὰ παρὰ τῶν γονέων των τὰς κοινῶς λεγομένας *ἐλπίαις*, ὑπεραριθμοὺς δακτύλους, σκολιὰ ὀστέα, κυφότητα, συμπεπιεσμένον στῆθος, δι' οὗ χαρακτηρίζονται κυρίως οἱ φθισικοί, πηρώσεις τῆς καρδίας, καὶ ἄλλα πολλὰ σοβαρὰ ὀργανικὰ νοσήματα.

Ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἀσθενεῖαι, τὰς ὁποίας δὲν ἔχουν οἱ γονεῖς, δύνανται νὰ εἶνε συμφυεῖς μετὰ τὸν παιδικὸν ὁργανισμόν. Συχνάκις βλέπομεν εἰς τὸν τριακστὸν καὶ τεσσακστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος

ν' αναπτύσσονται εξογκώματα, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη ἀρχή, ἡ καταβολὰ δὲ τρόπον τινά, ὑπεδεικνύετο εἰς τὸ νεογέννητον βρέφος. Οἰκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι εἴμεθα ἀνίκανοι νὰ ἐπιχειρήσωμεν τι γενναῖον κατὰ τῶν κληρονομικῶν καὶ ἐμφύτων ἀσθενειῶν.

Καὶ τοὺς μὲν ὑπεραριθμοὺς δακτύλους δυνάμεθα ν' ἀφαιρέσωμεν, τὰ σκέλη νὰ ὀρθώσωμεν, διὰ σωματικῶν δὲ ἀσκήσεων δυνάμεθα νὰ εὐρύνωμεν τὸ στενὸν στῆθος καὶ νὰ σώσωμεν τὸν παῖδα ἀπὸ τῆς ἐπαπειλούσης αὐτὸν φθίσεως κατὰ τὴν ἐφηβικὴν τοῦ ἡλικίαν· ἀλλὰ οὐδεμίαν ἡμποροῦμεν ν' ἀντιτάξωμεν ἐνέργειαν ἱατρικὴν κατὰ πολλῶν ἐμφύτων πηρώσεων τῆς καρδίας, τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ἄλλων ὀργάνων.

Αἱ ἐπίκτιτοι ἀσθενεῖαι εἶνε περισσότεραι τῶν ἐμφύτων καὶ διαδραματίζουσιν σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ παθολογίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ.

Αἱ κακαὶ συνήθειαι, ἡ κακὴ διαίτα, ὁ ἀναπόφευκτος χειρισμὸς δηλητηριωδῶν οὐσιῶν, οἷον ἀπαιτοῦν πολλὰ ἐπαγγέλματα, δύνανται νὰ γεννήσουν βαρέα νοσήματα ἢ νὰ προδιαθέσουν τὸν ὀργανισμόν πρὸς ταῦτα, ἐὰν ἐγκαίρως δὲν διακοποῦν αἱ ἐπιβλαβεῖς συνήθειαι.

Αἱ φιλάρεσκοι κυρίαί βλάπτουν τὸ ἡπάρ των διὰ τῶν στενῶν στηθοδέσμων, οἱ δὲ ἀκρατεῖς διὰ τῆς πολυποσίας· ἡ πιμελώδης ἐκφύλισις τῆς καρδίας, ἡ πηγὴ τῶν βασάνων τοῦ γήρατος, συχνότατα εἶνε συνέπεια τῆς πολυποσίας καὶ τῆς ἀκινήσιος τῶν μυῶνων. Οἱ λόγιοι εὐρύουν τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐγκεφάλου των, ἔχουν τὸ ὑπογάστριον ὀκνηρὸν καὶ πᾶσχουν συχνὰ πυκνὰ αἰμορροίας. Διάφοροι ἄνθρωποι, οἱ ἀρτοποιοί, οἱ μάγειροι καὶ λοιποὶ ἐπαγγεληματίαι, οἱ ὁποῖοι πάντοτε πρέπει νὰ ἴστανται ὄρθιοι καὶ ποτὲ δὲν ἔχουν καιρὸν νὰ περιπατήσουν, προσβάλλονται ὑπὸ κίρσων καὶ ἐλκῶν κατὰ τὰ σκέλη· οἱ κατασκευασταὶ τῶν θερμομέτρων καὶ βαρομέτρων—ὀλίγιστοι βεβαίως ἐν Ἑλλάδι—οἱ ἐπιχρυσωταὶ κτλ. οἱ κατεργαζόμενοι τὸν ὑδράργυρον, προσβάλλονται ὑπὸ ἀσθενειῶν τοῦ στόματος καὶ τῶν νεύρων, οἱ ὑελοποιοί, οἱ βελονοποιοί, οἱ μυλωθροὶ κτλ. οἱ ἀναπνέοντες μετὰ τοῦ ἀέρος καὶ πολὺν κοινορτόν, προσβάλλονται συχνότερον ὑπὸ τῆς φθίσεως, διότι οἱ πνεύμονές των οὐδέποτε πληροῦνται ὑπὸ καθαροῦ ἀέρος.

Ἐκτὸς τῆς γεωπονίας ὀλίγα εἶνε τὰ ἐπαγγέλματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως νὰ μὴ ἐγκρύπτουν καὶ πολλοὺς κινδύνους κατὰ τῆς υἱείας τοῦ μετερχομένου ταῦτα.

Ὅλαι ὅμως αἱ τοιαῦται ἀσθενεῖαι εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνίατοι, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς ἐπικινδύνους τοῦ συνθηθείας, οὐδὲ δύναται ὁ ἱατρὸς νὰ εἰπῇ πρὸς τὸν μεσήλικα ἀρτοποιὸν ἢ μυλωθρόν: «Πήγαινε νὰ μάθῃς ἄλλην τέχνην!» ἢ πρὸς τὸν ὑελοργόν: «Κύτταξε

νὰ μὴ ἀναπνέῃς σκόνην!» κτλ. Ἐδῶ ἀκριβῶς ἐγκτεῖται τὸ ἀνίατον τῶν ἀσθενειῶν τούτων.

Μεταξὺ τῶν ἐπικτήτων νοσημάτων καταλέγονται καὶ ὅλαι αἱ μηχανικῶς προκληθεῖσαι ἀσθενεῖαι καὶ τὰ τραύματα ἐκ πτώσεως, κρούσματος, τομῆς, καύματος, ἀποψύξεως κτλ. Μετὰ τὴν πληγὴν ὅμως ἡ ὑγιὲς φύσις τείνει ἀμέσως πρὸς τὴν ἴασιν, ἡ ὁποία ἐν τούτοις, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, πολλάκις ὑφίσταται ἀνωμαλίας καὶ ταραχάς.

Ὅπως τὸ φυτὸν, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, διὰ νὰ προκόψῃ καὶ νὰ ὀριμᾷ, ἔχει χρεῖαν φωτός καὶ ἀέρος. Ἐντὸς σκοτεινῶν καὶ ὑγρῶν διατηρημάτων, οἷα τὰ ἀπέραντα ὑπόγεια τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου, ὅπου κατοικοῦν οἱ πένητες τῶν πόλεων τούτων, γεννῶνται βαρέα νοσήματα τοῦ αἵματος.

Ἐκεῖ βλέπομεν τὰ παιδιὰ, μὲ τὴν ὠχρὰν τοῦ θανάτου μορφήν, μὲ τὰ χεῖλη τρέμοντα καὶ στεγνὰ καὶ τὰ οὖλα αἰμάσσοντα, μὲ τοὺς ἀδένους ἐξωγκωμένους καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀδυνάτους καὶ νοσοῦντας, τὰ βλέπομεν πειναλέα νὰ ἔρπου διὰ τῶν στενῶν, σκοτεινῶν καὶ ὑγρῶν παρόδων τῶν μεγαλοπόλεων τούτων. Ἐὰν εἰς τὰ ἀτυχῆ ταῦτα πλάσματα δὲν φέρωμεν ἐγκαίρως τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ τροφὴν καλλιτέραν, ἢ ἀσθενεῖα των, ἢ καχεξία αὐτῇ τοῦ αἵματός των θὰ καταντήσῃ μετ' ὀλίγον ἀνίατος καὶ ταχέως θὰ τὰ παρασύρῃ εἰς τὸν τάφον.

Εἰς ἐν ἑκάστον τῶν φυτῶν δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὁπόσῃν καὶ ὁποῖαν ἐπίδρασιν ἐξασκεῖ τὸ φῶς ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐμφύχων πλασμάτων. Τὸ ὥραϊον καὶ καλῶς τετραμμένον φυτὸν χάνει ταχέως τὰ δροσερά καὶ χλοερὰ φύλλα του, γίνεται ἄχρουν, ὠχρὸν καὶ δυσειδές, ἅμα ὡς τὸ περιτυλίξωμεν τοιουτοτρόπως, ὥστε μὴ δαμόθεν νὰ δέχεται τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν, ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα, μεγαλειτέραν ἀκόμη, παρ' ὅσῃν ἔχει ἡ τροφή. Ἐντὸς 24 ὥρων τρώγομεν 3—4 λίτρας περίπου, ἐν ᾧ κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα εἰσπνέομεν πλεον τῶν 9000 λίτρων ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος.

Ὅπως ἡ στέρσις τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, ἡ ἔλλειψις ἀέρος καὶ θερμότητος, οὕτω καὶ ἡ περίσσεια τούτων εἶνε ἐπιβλαβής· δύναται νὰ φέρῃ τὴν ἡλίαν π. χ. εἰδὸς ἐρυσιπέλατος. Μάλιστα, ἡ πολλὴ θερμότης, ἐκτὸς τῆς κοπώσεως, προξενεῖ καὶ τὴν ἡλίαν, ἐξ ἧς κινδυνεύουν πρὸ πάντων οἱ πεζοποροῦντες στρατιῶται, τοὺς ὁποίους ἐπειτα προσπαθοῦμεν νὰ σώσωμεν διὰ τῆς πόσεως ἀφθόγου καὶ ψυχροῦ ὕδατος.

Ἐκ τοῦ πολλοῦ ψυχροῦ προκύπτουν αἱ ἀποψύξεις, καθ' ὅς παρακωλύονται αἱ λειτουργίαι τοῦ δέρματος καὶ οὐσίαι, ὀφείλουσαι νὰ ἐξέλθω-

σι τοῦ σώματος δι' αὐτοῦ, κρατοῦνται ἐν τῷ αἵματι καὶ παράγουν καταρροϊκὰ, ρευματικὰ καὶ ἄρθρικὰ νοσήματα.

Ἀναρίθμητα εἶνε τὰ νοσήματα, τὰ ἐκ τῆς κακῆς τροφῆς καὶ τῶν κακῶν ποτῶν παραγόμενα, τὸ μὲν διότι τρώγομεν ἐν γένει πάρα πολὺ, τὸ δὲ διότι δὲν κάμνομεν τὴν δέουσαν περὶ τὰς τροφὰς ἐκλογὴν. Εἰκοσιτετράωρος νηστεία καὶ ἀποχὴ ἀπὸ πάσης βρώσεως καὶ πόσεως θαυματουργεῖ πολλάκις εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις.

Αἱ χημικαὶ ὕλαι, τὰ ὀξεῖα καὶ αἱ βάσεις προσέξουσιν ὅπως τὸ πῦρ, καύματα καὶ ἐπιφέρουν ἐν ἀρκετῇ δόσει καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον.

Τὸ γάλα, τὸ μόνον πρόχειρον φάρμακον, καταπραύνει πάντοτε τὰς καυτηριάσεις ταύτας, πολλάκις δὲ καὶ σώζει τοὺς πάσχοντας ἀπὸ τοῦ θανάτου.

Τὰ διάφορα δηλητήρια προκαλοῦν καὶ διαφόρους ἀσθενείας, διὰ τοὺς ιδιώτας ὅμως τὸ γάλα εἶνε πάντοτε χρήσιμον καὶ ἐπωφελὲς φάρμακον κατ' αὐτῶν.

Πολλῶν ἀσθενειῶν ἀγνοοῦνται τὰ αἷτια καὶ τὰς ἀσθενείας ταύτας ἀποκαλοῦμεν αὐτομάτους. Ὑπάρχουν δὲ καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἀσθενεῖαι, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦνται ὑπὸ ζωφίων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται παράσιτα, τοιαῦτα τὰ τῆς ψώρας, αἱ ταινίαι, αἱ τριχίνες κτλ. Ἀλλὰ τὸν πλοῦσιώτερον νοσολογικὸν κατάλογον ἔχουν οἱ μικροὶ ἐκεῖνοι φυτικοὶ ὁργανισμοί, οἱ ὁποῖοι παράγουν τὰς λεγομένας μiasματικὰς ἀσθενείας καὶ περὶ αὐτῶν θὰ ὁμιλήσωμεν κατωτέρω.

Ὑπάρχουν δηλαδὴ ἐλάχιστοί τινες μύκητες, ζωντανοὶ φυτικοὶ ὁργανισμοί, οἱ ὁποῖοι διαφθείρουν τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ἐν μέρει μὲν ὡς μίasma διὰ τῆς εἰσπνοῆς, ἐν μέρει δὲ ὡς μόλυσμα διὰ τῆς ἐπαφῆς.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἤκουσαν βεβαίως οἱ ἀναγνώσται μας πολλάκις πολλὰ λεγόμενα καὶ γραφόμενα περὶ νοσογόνων μυκήτων. Αὐτοὶ εἶνε οἱ πρωταῖτιοι τῶν μiasματικῶν ἀσθενειῶν.

Μὴ περιμένετε νὰ ζαλίσωμεν τὸν νοῦν σας διὰ πολλῶν ὀνομάτων. Οἱ βλαβεροὶ αὐτοὶ μύκητες, οἱ παράγοντες τόσας ἀσθενείας, φέρουν ἑκατοστίνας ὀνομάτων.

Τοὺς ὀνομάζουν βακτηρίδια, βακίλλους, μικροὺς ὁργανισμούς, μικροκόκκους καὶ καθέξξ. Ὁ κονιορτὸς τοῦ ἀέρος, ὁ παραγόμενος ἐν μέρει μὲν ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας, ἐν μέρει δὲ ἐξ ἀποσυντεθειμένων ζωικῶν καὶ φυτικῶν μορίων, περιέχει ἀπειραρίθμους ζωντανούς φυτικούς ὁργανισμούς.

Ἐν ἐκάστῃ λίτρᾳ ἀέρος εὐρίσκονται 5—10 διάφοροι μύκητες, δὲν εἶνε ὅμως ἅπαντες ἐπιβλαβεῖς. Ὑπάρχουν καὶ ὠφέλιμοι μύκητες. Εἰς πολλὰς ὁργανικὰς μεταβολὰς εἶνε ἀναγκ-

καῖα ἡ παρουσία των, ὡς εἰς τὴν ζύμωσιν π. χ. καὶ ἐπομένως ὑπάρχουν πολλὰ εἶδη αὐτῶν, τὰ ὁποῖα εἶνε χρήσιμα, καὶ πολλὰ, τὰ ὁποῖα εἶνε βλαβερά προκαλοῦντα σήψιν, ἀποσύνθεσιν καὶ ἀσθενεῖαν. Ὅλαι αἱ σοβαραὶ ἀσθενεῖαι, ὅλα τὰ ἐνδημικὰ καὶ ἐπιδημικὰ νοσήματα προκαλοῦνται ὑπὸ τοιούτων μυκήτων, τοὺς ὁποῖους ἀποκαλοῦμεν *σχιζομύκητας*.

Ὁ κακοήθης τραυματικὸς πυρετός, τὸ ἐρυσίπελας, ἡ διφθερίτις, ὁ ἐπιλόχιος πυρετός, ὁ ἄνθραξ, ἡ εὐλογία, ἡ σκαρλατίνα, ὁ τυφός, ἡ χολέρα, ἡ περιπνευμονία καὶ ἡ φυματίωσις καὶ πλεῖστοι ὅσαι ἄλλαι ἀσθενεῖαι ἐγνώσθησαν πλέον μετὰ βεβαιότητος ὡς τοιαῦται μiasματικαὶ ἀσθενεῖαι, παραγόμεναι τότε μόνον, ὅσας οἱ ἄνθρωποι δηλητηριασθῇ ὑπὸ τῶν τοιούτων μυκήτων. Ὅταν τοὺς ἀνεκάλυψαν πρῶτην φορὰν, ἐθεώρησαν αὐτοὺς μικρὰ ζωύφια, διότι μεγαλύνουν, πολλαπλασιάζονται καὶ συχνάκις κινοῦνται. Τώρα ὅμως γνωρίζομεν μετὰ θετικότητος, ὅτι εἶνε φυτικοὶ ὁργανισμοὶ ζῶντες, διότι ἐὰν ἐκθέσωμεν αὐτοὺς εἰς ἰσχυρὰν θερμότητα, χάνουν τὴν ἐνέργειάν των καὶ καίονται. Αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς οἱ μύκητες δὲν εἶνε δηλητηριώδεις, ἐὰν ὅμως εἰσέλθωσιν εἰς τοὺς χυμούς τοῦ σώματός μας, εἰς τὸ ἡμέτερον αἷμα, παράγουν διηλητήριον ἀποκαλούμενον *πτωμαίνην*. Θὰ νομίσητε ἴσως, ὅτι ἡ μυκητολογικὴ αὕτη θεωρία εἶνε τώρα τοῦ συρμού, διότι ἄλλοτε οὐδὲν ἐλέγετο περὶ μυκήτων κατὰ τὰς διαφόρους ἀσθενείας, τώρα δὲ τὰ πάντα εἰς αὐτοὺς ἀποδίδονται καὶ πάντοτε οἱ μύκητες εὐρίσκονται ἔνοχοι.

Σὰς διαβεβαιῶ ὅμως, ὅτι αὕτη ἡ θεωρία οὐδὲν κοινὸν ἔχει μετὰ τοῦ συρμού, ἀλλ' εἶνε πρόοδος ἀληθινή, πρόοδος, ἣν ἔκαμον πολλοὶ ὁμοῦ ἐπιστήμαι. Ἀλλοτε ἦτο ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ τοῦτο. Τὰ μικροσκόπια τότε δὲν ἦσαν ὅσον τὴν σήμερον τέλεια καὶ ἡ χημικὴ δὲ καὶ ἡ φυσιολογικὴ ἐπιστήμη ἔπρεπεν ἀκόμη νὰ προαχθῇ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε βοτανικοὶ καὶ χημικοὶ καὶ φυσιολόγοι καὶ ἱατροὶ συνεργαζόμενοι νὰ κατορθώσουν τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς γιγαντιαίας αὐτῆς προόδου.

Ὅταν σὰς λέγω ὅτι οἱ μύκητες αὐτοὶ εἶνε τόσοι μικροί, ὥστε ὄχι μόνον νὰ μὴ φαίνωνται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας, ἔστω καὶ ἐξωπλισμένους διὰ μεγεθυντικῶν φακῶν, ἀλλὰ νὰ εἶνε ἀόρατοι καὶ ὑπ' αὐτὰ τὰ παλαιότερα μικροσκόπια, θὰ πεισθῇτε, νομίζω, ὅτι ἦτον ἀδύνατον ν' ἀνακαλυφθῶσι παρὰ μόλις ἐπ' ἐσχάτων.

Ἀναλογισθῇτε μόνον, ὅτι 30 ἑκατομμύρια τῶν μυκήτων τούτων ζυγίζουσιν ὅσον καὶ μία σταγὼν ὕδατος, ὅτι χιλιάδες τινὲς αὐτῶν καταλαμβάνουν μόλις τὸ πλάτος μιᾶς λεπτῆς τριχός, καὶ ἀναλογισθῇτε προσέτι, ὅτι ὑπάρχουν ἑκατοντάδες τοιούτων μυκήτων, δυσκόλως ἀπ'

ἀλλήλων διακρινόμεναι, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θὰ συμφωνήσητε μετ' ἐμοῦ, θὰ ὁμολογήσητε δηλαδὴ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀνακαλυφθῶσιν ἐνωρίτερον.

Ὅτι οἱ τοιοῦτοι μύκητες ὑπῆρχον ἀπαράλλακτοι καὶ πρὸ χιλιάδων ἐτῶν, μαρτυροῦν αἱ μούμιαι τῆς Αἰγύπτου, εἰς τοὺς ὁδόντας τῶν ὑποίων εὐρέθησαν οἱ αὐτοὶ μύκητες καλῶς διατηρούμενοι ἐντὸς τιτανωδῶν στρωμάτων. Ἐν τῷ στόματι ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ διάφοροι μύκητες. Ὁ βακτηριολόγος Μίλλερ εὗρεν 24 εἶδη αὐτῶν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ στόματι. Μεταξὺ ἄλλων ἀνεκάλυψε καὶ ἓνα, ὃ ὁποῖος ὡς πρὸς τὸ σχῆμα κατ' οὐδὲν διαφέρει τοῦ ὑπὸ τοῦ Κῶχ εὐρεθέντος μύκητος τῆς χολέρας. Πρὸς διάκρισιν τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τοῦ ἐτέρου εἶδους αὐτῶν ἀπαιτεῖται νὰ γίνουν πολλὰ καὶ ποικίλα πειράματα. Πρέπει νὰ ἐξακριβωθῇ πῶς φαίνονται, πῶς ἀναπτύσσονται, πῶς φέρονται ἀπέναντι τοῦ φωτός, τοῦ ἡλεκτρισμοῦ καὶ τῶν διαφόρων χρωματιστικῶν ὑλῶν. Εὐρέθη λοιπὸν ὅτι ὁ ἐν τῷ στόματι τοῦ ἀνθρώπου εὐρισκόμενος μύκης διαφέρει τοῦ χολερικοῦ μόνον κατὰ τὴν μεγαλειτέραν ταχύτητα, μεθ' ἧς αὐξάνεται ἐντὸς γαλατίνης καὶ μεθ' ἧς πάλιν ἀποθνήσκει, ἐν ᾧ ὁ χολερικὸς δύναται νὰ ζήσῃ ἐπὶ ὀκτῶ ἕως ἐννέα μῆνας, ἀναπτύσσεται ὁμως καὶ βραδύτερον.

Οἱ προκαλοῦντες τὰς μiasματικὰς ἀσθενείας σχιζομύκητες διακρίνονται κυρίως εἰς τέσσαρα εἶδη, εἰς τοὺς μικροκόκκους, τοὺς βακίλλους, τοὺς νηματοειδεῖς καὶ τοὺς ἐλικομόρφους.

Καίτερ δὲ φυτικῆς φύσεως ὄντες, ἔχουσιν ἐν τούτοις μερικοὶ αὐτῶν αὐτοκινήσιαν τινὰ καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων. Ὁ μύκης τῆς λέπρας, τῆς δεινῆς ταύτης τοῦ δέρματος ἀσθενείας, κινεῖται λίαν γοργῶς, ἐν ᾧ ὁ τῆς φυματιώσεως (φθίσεως) μένει πάντῃ ἀκίνητος.

Ἰσως φανῇ ὑμῖν ἄξιον ἀπορίας πῶς οἱ τόσον μικροὶ αὐτοὶ μύκητες δύνανται νὰ προσεξήσουν τὴν τὴν βλάβην. Ὅταν ὁμως ἀκούσητε, ὅτι ἐξ ἐνὸς καὶ μόνου τῶν ἐλαχίστων τούτων βακίλλων, ἐὰν εὐρεθῇ ἐντὸς καλῆς δι' αὐτὸν θρεπτικῆς ὕλης, ἐντὸς τοῦ αἵματος, ἐντὸς τοῦ πύου, γεννῶνται ἐντὸς 24 ὥρῶν τρισχίλια ἑκατομμύρια καὶ πάλιν ἐξ ἐνὸς ἐκάστου τῶν τρισχιλίων τούτων ἑκατομμυρίων κατὰ τὸ ἐπόμενον ἡμερονύκτιον γεννῶνται ἕτερα τρισχίλια ἑκατομμύρια, θὰ πεισθῆτε, νομίζω, ὅτι ὁ τεράστιος αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν φυτικῶν ἡμῶν ἐχθρῶν εἶνε ἱκανὸς νὰ βλάψῃ καὶ νὰ δολοφονήσῃ τὸ σῶμά μας.

Γνωρίζομεν μετὰ θετικότητος, ὅτι οὗτος μὲν ὁ μύκης παράγει ταύτην, ἐκεῖνος δ' ἐκείνην καὶ ἄλλος ἄλλην ἀσθένειαν, διότι ἐὰν π. χ. ἐκ τινος ἐρυσιπέλατος λάβωμεν ἓνα μύκητα ἀπηλλαγμένον πάσης ξένης οὐσίας, καὶ θέσωμεν ἐντὸς γαλατίνης ἢ ὁροῦ αἵματος, βλέπομεν αὐτὸν καθ'

ἡμέραν ἐπ' ἄπειρον πολλαπλασιαζόμενον. Ἐὰν δὲ μετὰ τινὰς ἡμέρας λάβωμεν ἐκ τῆς γαλατίνης ἓνα τῶν νεογεννητῶν μυκήτων καὶ μεταγίσωμεν αὐτὸν ὑπὸ τὸ δέρμα λαγιδέως, κυνὸς ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἐχόντων τὸ αἷμα θερμὸν ζῶου, βλέπομεν ἀναπτυσσόμενον αὐθις ἐρυσιπέλας.

Εἶνε λοιπὸν βέβαιον, ὅτι ὁ μύκης οὗτος προκαλεῖ τὸ ἐρυσίπελας. Αὐτὸς δὲ καὶ ὅσοι ἄλλοι εἰδικῶς προκαλοῦν ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἀσθένειαν λέγεται ὑπὸ τῶν παθολόγων μικροβίον.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

Θ. Χ. ΦΩΡΑΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Ἐπιχειρηματίας ξενοδόχος ἐν Λονδίῳ ἔσχε τὴν πρωτότυπον ἰδέαν νὰ συστήσῃ φορητὰ ἐστιατόρια. Τὰ ἐστιατόρια ταῦτα εἶνε παρεμφερῆ πρὸς λεωφορεῖα. Ἀρκετὰ πρόσωπα δύνανται νὰ γευματίζωσι καθήμενα περὶ τράπεζαν, εἰς ἰδιαιτέρον δὲ μικρὸν διαχώρισμα ὑπάρχει μαγειρεῖον. Τὰ φορητὰ ταῦτα ἐστιατόρια σφύρονται ὑπὸ δύο ῥωμαλέων ἵππων καὶ διατρέχουσι τὰς κεντρικώτερας ὁδοὺς. Ὅσοι λοιπὸν ὡς ἐκ τῆς πολλῆς ἐργασίας δὲν εὐκαιροῦσι νὰ μεταβῶσιν εἰς μόνιμον ἐστιατόριον ὅπως φάωσι, δύνανται νὰ πράξωσι τοῦτο ἐντὸς τινος τῶν φορητῶν ἐστιατορίων μεταβαίνοντες συγχρόνως πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἐκείνην πρὸς ἣν ἡ ἐργασία καλεῖ αὐτούς.

— Ὁ περικλεῆς Μόμμεν μεταβαίνει προσεχῶς εἰς Παρίσι καὶ Λονδίνον ἵνα ἀναδιψήσῃ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις ἀρχεῖα χάριν τῶν περὶ τὰ ῥωμαϊκὰ μελετῶν αὐτοῦ.

— Ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν γενεθλίων τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας οἱ ἐν Βερολίῳ ἀποκατεστημένοι ζωγράφοι, ὅσοι ὑπῆρξαν παλαιοὶ μαθηταὶ τῆς Βερολιναιῆς Ἀκαδημίας, ἐδῶρσαν εἰς αὐτὸν καλλιτεχνικὸν λεύκωμα περιέχον πρωτοτύπους αὐτῶν ὑδατογραφίας. Τὸ βαρύτιμον δῶρον φέρει ἐπὶ τοῦ καλύμματος τὴν ἐπιγραφὴν «Τῷ προστάτῃ τῆς γερμανικῆς τέχνης».

— Ὁ μέγας κώδων ὅστις θ' ἀναρτηθῇ εἰς τὸ κωδωνστάσιον τοῦ ἐν Μονμάρτρ τῶν Παρισίων ναοῦ Sacré-Coeur ἔχει βάρος δεκαεξὶ χιλιάδων χιλιόγραμμων καὶ θὰ στοιχίσῃ 70 χιλιάδας φράγκων. Ὑπολείπεται ὁμως ὡς πρὸς τὸ βάρος κατὰ χίλια χιλιόγραμμα τοῦ κώδωνος τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων. Ἀλλὰ τί εἶνε οἱ κώδωνες οὗτοι παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς γίγαντας τῶν ῥωσικῶν ναῶν! Ὁ κώδων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐν Ρωσσίᾳ ζυγίζει 57 966 χιλιόγραμμα, ὁ τοῦ Τροτσκόι 175 000, καὶ ὁ τοῦ Κρεμλίνου 201 266!

— Τὴν 8/20 προσεχῶς Ἀπριλίου τελεῖται ἐν Ἀμστελδάμῃ ἡ ἐναρξὶς διεθνούς ἐκθέσεως γραμματοσήμων. Ἰδιον παράρτημα τῆς ἐκθέσεως θὰ περιλαμβάνῃ εἰκόνας τῶν στολῶν, ἃς φέρουσιν ἐν ἐκάστῃ χώρᾳ οἱ ταχυδρομικοὶ ὑπάλληλοι. Τὰ ἔξοδα τῆς ἀποστολῆς τῶν ἐκθεμάτων ἐπιβαρύνουσι τὸ ταμεῖον τῆς ἐκθέσεως, πᾶσι δὲ βραβεῖα θ' ἀπονεμηθῶσιν.

— Εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ Jodrel Theater ἀντὶ τοῦ σιδηροῦ θώρακος, ὅστις πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν θεατῶν ἐν περιπτώσει πυρκαϊᾶς, πρὸ τῆς σκηνῆς καταβιβαζόμενος ἐγκαίρως χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ θεάτρου, κατεσκευάσθη θώραξ... ἐξ ὕδατος. Διὰ 500 ὑδρορροῶν ἐγγύτατα ἀλλήλων τεθειμένων ἄνω καὶ ἔχουσιν κάθετον τὴν ἐκβολὴν δύναται νὰ ἀποτελεσθῇ φραγμὸς ὕδα-